

Sygn. akt III AUa 921/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 kwietnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący - Sędzia: SA Małgorzata Micorek-Wagner

Sędziowie: SA Ewa Stryczyńska (spr.)

SA Danuta Malec

Protokolant: sekr. sądowy Karolina Majewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 kwietnia 2018 r. w W.

sprawy B. Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W.

o wysokość emerytury, wypłatę rekompensaty oraz ustalenie wysokości kapitału początkowego na skutek apelacji B. Z.

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie XIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 28 kwietnia 2016 r. sygn. akt XIII U 1037/15

oddala apelację.

Ewa Stryczyńska Małgorzata Micorek-Wagner Danuta Malec

UZASADNIENIE

Decyzją z 20 marca 2015r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. powołując się na przepisy ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013r., poz. 1440 ze zm., dalej jako ustawa emerytalna) ustalił kapitał początkowy B. Z. na dzień 1 stycznia 1999r. w wartości 283 006,90 zł. Do ustalenia wartości kapitału początkowego organ nie uwzględnił okresu od 1 października 1973r. do 5 czerwca 1974r., gdyż nie został on wystarczająco udowodniony.

Decyzją z 1 kwietnia 2015r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. ustalił wysokość i podjął wypłatę emerytury B. Z. od 1 marca 2015r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek.

Decyzją z 18 maja 2015r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. odmówił B. Z. prawa do wypłaty rekompensaty wskazując, że wnioskodawca nie spełnił warunków określonych w art. 21 ustawy z 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2015r., poz. 965 ze zm., dalej jako ustawa o emeryturach pomostowych), bowiem nie udowodnił wymaganego 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Decyzją z 1 lipca 2015r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. odmówił B. Z. prawa do rekompensaty wskazując, że wnioskodawca nie spełnił warunków określonych w art. 4 ustawy z 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych, tj. urodził się przed 31 grudnia 1948r.

Od powyższych decyzji B. Z. złożył odwołania. Wniósł o zmianę zaskarżonych decyzji przez przyznanie mu prawa do rekompensaty w związku z pracą w warunkach szczególnych, jaką odwołujący się wykonywał w (...) oraz w (...), a także o doliczenie rekompensaty w formie dodatku do kapitału początkowego, o ponowne ustalenie wysokości emerytury oraz obciążenie ewentualnymi kosztami postępowania organ rentowy. W ocenie odwołującego się twierdzenie organu, że ustawa pomostowa w części dotyczącej rekompensaty uzależniona jest od daty urodzenia ubezpieczonego jest nieuzasadnione. Jako podstawę roszczenia wskazywał art. 2 ust. 5 ustawy o emeryturach pomostowych.

Organ emerytalny w odpowiedzi na odwołania wniósł o ich oddalenie, ponieważ zaskarżone decyzje są prawnie oraz faktycznie uzasadnione. Organ wyjaśnił, że rekompensata to odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeżdą prawa do emerytury pomostowej, zaś o te ostatnie mogą się ubiegać tylko osoby urodzone po 31 grudnia 1948r.

Zarządzeniem sędziego sprawę z odwołania B. Z. od zaskarżonej decyzji organu rentowego z 1 lipca 2015r. połączono do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia ze sprawą niniejszą.

Strony w toku postępowania podtrzymały prezentowane stanowiska w sprawie. Odwołujący się, reprezentowany w toku postępowania przez nieprofesjonalnego pełnomocnika – żonę, zajmując ostateczne stanowisko wyjaśnił, że spór w niniejszej sprawie dotyczy wyłącznie przyznania prawa do rekompensaty.

Wyrokiem z 28 kwietnia 2016r. Sąd Okręgowy w Warszawie XIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołania.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych: B. Z. ur. (...), (...)złożył do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wnioski o emeryturę wraz z rekompensatą.

Odwołujący się w 1973r. ukończył studia na Wydziale Chemicznym Politechniki (...). Od 15 marca 1974r. do 30 września 1982r. pracował w (...) i otrzymywał dodatek za szkodliwe warunki pracy w wysokości 350 zł miesięcznie. Od 15 października 1982r. do 24 marca 2015r. był zatrudniony w (...) i w okresie od 15 października 1982r. do 31 grudnia 2008r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na podstawie § 14 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Zaskarżoną decyzją z 20 marca 2015r. organ ustalił kapitał początkowy B. Z. na dzień 1 stycznia 1999r. w wartości 283 006,90 zł. Do ustalenia wartości kapitału początkowego organ nie uwzględnił okresu pracy na podstawie umowy zlecenia w (...) od 1 października 1973r. do 5 czerwca 1974r., ponieważ nie był on wystarczająco udowodniony.

Decyzją z 24 marca 2015r. organ przyznał odwołującemu emeryturę w kwocie zaliczkowej 7 111,38 zł od 1 marca 2015r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek.

W dniu 24 marca 2015r. skarżący złożył do organu wnioski o doliczenie okresów składkowych i nieskładkowych, przeliczenie podstawy wymiaru emerytury, podjęcie wypłaty świadczenia.

Zaskarżoną decyzją z 1 kwietnia 2015r. organ ustalił wysokość i podjął wypłatę emerytury B. Z. od 1 marca 2015r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek w wysokości 7 111,38 zł.

W dniu 15 kwietnia 2015r. odwołujący się złożył wniosek o ponowne ustalenie wysokości świadczenia emerytalnego.

Decyzją z 21 kwietnia 2015r. organ przeliczył emeryturę B. Z. od 1 kwietnia 2015r. i ustalił ją w wysokości 7 120,16 zł.

Z tytułu zatrudnienia za lata 1999-2015 od wynagrodzenia skarżącego zostały odprowadzone składki emerytalne. Wysokość składek za poszczególne lata kształtowały się następująco: 1999r. – 9 833,24 zł; 2000r. – 10 693,06 zł; 2001r. – 12 285,90 zł; 2002r. – 12 613,88 zł; 2003r. – 12 853,96 zł; 2004r. – 13 410,28 zł; 2005r. – 14 189,14 zł;

2006r. – 14 358,96 zł; 2007r. – 15 319,32 zł; 2008r. – 16 648,62 zł; 2009r. – 18 698,18 zł; 2010 r. – 18 422,96 zł; 2011r. – 19 670,28 zł; 2012r. – 20 648,26 zł; 2013r. – 21 743,34 zł; 2014r. – 21 936,58 zł; 2015r. – 6 382,42 zł.

Łączna kwota składek zaewidencjonowanych na koncie odwołującego z uwzględnieniem waloryzacji na dzień przyznania świadczenia wyniosła 421 718,27 zł. Waloryzacje kapitału początkowego przeprowadzone były według wskaźników waloryzacji ogłoszonych dla składek na ubezpieczenie odpowiednio za lata: 2000-112,72%, 2001-106,68%, 2002-101,90%, 2003-102,00%, 2004-103,63%, 2005-105,55%, 2006-106,90%, 2007-112,85%, 2008-116,26%, 2009-107,22%, 2010-103,98%, 2011-105,18%, 2012-104,68%, 2013-104,54%, 2014-112,02%. Na dzień przyznania emerytury kwota kapitału początkowego po waloryzacji wyniosła 901 710,43 zł.

Wnioskiem z 17 kwietnia 2015r. odwołujący wniósł o rozpoznanie jego wniosku z 6 marca 2015r. o wypłatę świadczenia emerytalnego z rekompensatą.

Zaskarżoną decyzją z 18 maja 2015r. organ rentowy odmówił B. Z. prawa do wypłaty rekompensaty wskazując, że wnioskodawca nie spełnił warunków określonych w art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych. Zdaniem organu nie został udowodniony wymagany 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Organ wyjaśnił, że skarżący nie przedłożył świadectwa pracy wykonywanej w szczególnym charakterze.

Zaskarżoną decyzją z 1 lipca 2015r. organ odmówił B. Z. prawa do rekompensaty wskazując, że wnioskodawca nie spełnił warunków określonych w art. 4 ustawy z 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych, tj. urodził się przed dniem 31 grudnia 1948r.

Odwołujący się nie występował o przyznanie emerytury pomostowej. Emerytura została mu przyznana na podstawie ustawy emerytalnej.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach sprawy oraz w aktach emerytalnych jak również na podstawie zeznań skarżącego. W ocenie Sądu pierwszej instancji treść tych dokumentów nie budziła wątpliwości, zaś zeznania odwołującego się są spontaniczne, logiczne oraz korelują z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie w postaci dokumentów. Wobec powyższego Sąd Okręgowy ocenił je jako wiarygodne, a wynikające z nich opisane wyżej fakty uznał za część stanu faktycznego niniejszej sprawy.

Według Sądu pierwszej instancji ten materiał dowodowy jest przekonujący oraz rzetelny, zatem uznany został za wiarygodną podstawę dokonanych ustaleń faktycznych.

Biorąc pod uwagę poczynione ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy uznał odwołanie B. Z. za bezzasadne i wskazał, że ustawa o emeryturach pomostowych wprowadziła rekompensaty dla osób, które pracowały przez co najmniej 15 lat w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, ale nie nabyły z tego tytułu prawa do „wcześniejszej” emerytury.

W myśl art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy emerytalnej, wynoszący co najmniej 15 lat.

Rekompensata, o której mowa w art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych, jest formą odszkodowania za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej (art. 2 pkt 5 ustawy).

Istota sporu w niniejszej sprawie polegała na ustaleniu, czy prawo do rekompensaty określonej w powoływanej ustawie przysługuje osobie urodzonej przed dniem 31 grudnia 1948r.

Warunki nabycia prawa do emerytury pomostowej i rekompensaty określone zostały łącznie w rozdziale 2 ustawy o emeryturach pomostowych. Zdaniem Sądu Okręgowego z przepisu tego wynika wprost, że rekompensata przysługuje osobie urodzonej po dniu 31 grudnia 1948r., która spełnia łącznie następujące warunki: posiada okres co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wykonywanej przed 1 stycznia 2009r. w rozumieniu przepisów art. 32 lub 33 ustawy emerytalnej, nie ma ustalonego prawa do emerytury pomostowej, nie ma ustalonego prawa do emerytury na podstawie przepisów art. 46,50, 50a, 50e lub art. 184 ustawy emerytalnej, bądź na podstawie przepisów art. 88 ustawy z 26 stycznia 1982r. – Karta Nauczyciela albo też na podstawie art. 3 ustawy z 27 lipca 2005r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz ustawy – Karta Nauczyciela. Rekompensata jest ustalana przy przyznawaniu emerytury.

Wobec tego prawidłowe jest stanowisko prezentowane przez organ rentowy, że o rekompensatę mogą się starać tylko osoby, które urodziły się po dniu 31 grudnia 1948r. Skoro odwołujący się urodził się (...) to nie spełnił on podstawowej przesłanki koniecznej dla ustalenia prawa do wnioskowanego świadczenia pomimo, że w świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego pozostałe przesłanki zostały przez niego spełnione. Nie ma przy tym wątpliwości, że odwołujący się posiada okres co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wykonywanej przed 1 stycznia 2009r. Okres ten przypada na jego zatrudnienie w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) od 15 października 1982r. do 31 grudnia 2008r. zgodnie z § 14 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Zgodnie z tym przepisem, pracownik (...) nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn w czasie zatrudnienia w (...) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w(...)

Zdaniem Sądu Okręgowego, skoro skarżący urodził się przed dniem 31 grudnia 1948r. to nie mają do niego zastosowania przepisy ustawy o emeryturach pomostowych, które przewidują uprawnienie do rekompensaty wyłącznie dla osób urodzonych po tej dacie.

Ubocznie w tym miejscu zaznaczyć należy, że wśród przewidzianych w art. 477⁹ § 3 k.p.c., art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. i art. 477¹⁴ k.p.c. sposobów rozpoznania odwołania przez Sąd Okręgowy nie przewidziano stwierdzenia nieważności decyzji organu rentowego. Natomiast w zakresie zgłaszanych przez odwołującego się zarzutów dotyczących nieprawidłowości wydania decyzji z 1 lipca 2015r. Sąd wskazał, że zgodnie z utrwaloną linią orzecniczą, ewentualne wadliwości procedury administracyjnej poprzedzającej wydanie zaskarżonej decyzji przed organem emerytalnym nie mają wpływu na późniejsze procedowanie przed Sądem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Sąd ocenia prawidłowość zastosowania norm prawa materialnego na podstawie przedstawionych przez strony dowodów. Sąd stosuje w tym zakresie procedurę cywilną, a nie procedurę administracyjną.

Mając to na uwadze, Sąd oddalił odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Od powyższego wyroku apelację wniósł odwołujący się, zarzucając:

1. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych przez nieprzyznanie ubezpieczonemu prawa do rekompensaty, pomimo że odwołujący się legitymuje się ponad 15-letnim okresem wykonywania pracy w warunkach szczególnych i szczególnym charakterze w pełnym wymiarze czasu pracy;
2. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych przez uznanie, że jedną z przesłanek do przyznania rekompensaty jest urodzenie się B. Z. przed 31 grudnia 1948r., pomimo że przepis ten nie zawiera takiego warunku;
3. naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 §1 k.p.c. przez brak wszechstronnej analizy całego materiału dowodowego, co doprowadziło do błędnego ustalenia, że fakt urodzenia się ubezpieczonego przed 31 grudnia 1948r.

wystarcza do uznania, że nie mają do niego zastosowania przepisy ustawy o emeryturach pomostowych, które zdaniem Sądu, przewidują uprawnienia do rekompensaty, ale tylko dla osób urodzonych po wyżej wskazanej dacie.

W związku ze wskazanymi zarzutami odwołujący się wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie prawa do rekompensaty w formie dodatku do kapitału początkowego z tytułu pracy w szczególnych warunkach i w szczególnym charakterze, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania przy uwzględnieniu kosztów postępowania odwoławczego, a także wniósł o zasądzenie od organu rentowego na swoją rzecz kosztów procesu.

W uzasadnieniu apelacji skarżący podniósł, że art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych nie zawiera przesłanki daty urodzenia pracownika. Art. 21 ust.1 tej ustawy przewiduje, że „rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat” i także nie wskazuje daty urodzenia ubezpieczonego.

Apelujący podniósł, że ma udokumentowaną do 31 grudnia 2008r. ponad 34 letnią pracę w szczególnych warunkach i w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Po tej dacie dotychczasowa jego praca nie została uznana za wykonywaną w szczególnych warunkach ani w szczególnym charakterze w myśl art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Skarżący wskazał też, że Sąd Okręgowy w zaskarżonym wyroku potwierdził, że ubezpieczony posiada ponad 15 letni okres pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Kwestia ta nie jest sporna.

W myśl art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Jednocześnie komentowany przepis w ust. 2 wyraźnie zastrzega, że prawo do rekompensaty nie przysługuje osobom, które nabyły prawo do emerytury przyznawanej na zasadach wynikających z ustawy o emeryturach pomostowych. Tak więc art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych także nie wskazuje jako przesłanki daty urodzenia ubezpieczonego.

Apelujący zarzucił, że Sąd Okręgowy pominął fakt, że w ustawie o emeryturach i rentach z FUS ustanowiono prawo do innych emerytur dla osób pracujących w szczególnych warunkach i w szczególnym charakterze na podstawie przepisów: art. 32, 33, 39, 40, 47 i 50a, których nabycie również pozbawiałoby prawa do rekompensaty. Zdaniem skarżącego Sąd bezprawnie i błędnie ograniczył zastosowanie przepisów ustawy o emeryturach pomostowych tylko do osób urodzonych po 31 grudnia 1948r. pracujących w szczególnych warunkach i w szczególnym charakterze, pomijając osoby urodzone przed tą datą, nie wskazując jednocześnie podstawy prawnej, z której wynika takie ograniczenie. Zgodnie z art. 4 pkt 1 ustawy emerytalnej, za emeryta uważa się osobę mającą ustalone prawo do emerytury, a takie prawo posiada każda osoba, która uzyskała decyzję organu rentowego przyznającą świadczenia emerytalne.

Apelujący podniósł, że złożył wniosek o emeryturę(...)(obliczoną w myśl nowych zasad na podstawie art. 26 w związku z art. 55 ustawy emerytalnej) z rekompensatą. Podkreślił, że wcześniej nie występował z wnioskiem o żadną emeryturę i nie miał ustalonego przez ZUS prawa do emerytury, a tym samym nie nabył prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Wobec tego, zdaniem skarżącego, spełnia on wszystkie przesłanki wskazane w art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych, w tym z ust. 2. Skarżący wskazał dalej, że art. 22 ustawy o emeryturach pomostowych reguluje sposób obliczania rekompensaty. We wzorze powołano art. 174 ustawy emerytalnej stanowiący o ustalaniu kapitału początkowego na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12. Natomiast w art. 53 powołany jest art. 55, który również nie zawiera wskazania co do daty urodzenia pracownika. Decyzją z 20 marca 2015r. wnioskodawca ma ustalony przez ZUS kapitał początkowy, chociaż urodził się przed 31 grudnia 1948r., co stanowi, jego zdaniem dowód na błędną interpretację przepisów art. 21 do 23 ustawy o emeryturach pomostowych, że rekompensata przeznaczona jest wyłącznie dla osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r.

Art. 23 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych stanowi, że ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę. Taki wniosek skarżący złożył (...) Natomiast art. 23 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych stanowi, że rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym

mowa w przepisach art. 173 i art 174 ustawy emerytalnej. Art. 173 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wskazuje, że dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r. przed dniem wejścia w życie ustawy ustala się kapitał początkowy. Natomiast powołany art. 174 stanowi o ustalaniu kapitału początkowego na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12, zaś w art. 53 powołany jest art. 55, który nie zawiera wskazania co do daty urodzenia pracownika. B. Z. wystąpił o emeryturę ustaloną na podstawie art. 55 ustawy emerytalnej z rekompensatą i decyzją z 20 marca 2015r. ma ustalony przez ZUS kapitał początkowy, chociaż urodził się przed 31 grudnia 1948r. Stanowi to w ocenie apelującego dowód, że rekompensata przeznaczona jest nie tylko dla osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r. Tak więc błędem jest wskazywanie, że art. 23 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych zawiera przesłankę wieku - urodzenie się pracownika przed dniem 31 grudnia 1948r.

Zarzucając Sądowi Okręgowemu błędną interpretację przepisów ustawy o emeryturach pomostowych, skarżący podniósł, że jeżeliby wszystkie przepisy tej ustawy dotyczyły tylko osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., to zbytby było wskazywanie tej daty tylko w art. 4 oraz w art. 49 ustawy jako jednego z warunków do spełnienia przez pracownika chcącego otrzymać prawo do emerytury pomostowej.

W konkluzji apelujący podniósł, że gdyby przedmiotowa ustawa była skierowana tylko do pracowników urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r., to taka regulacja znalazłaby się w art. 2 ustawy o emeryturach pomostowych zawierającym definicje użytych w ustawie pojęć, a definicja rekompensaty nie wskazuje daty urodzenia osoby. Również przepisy znajdujące się w rozdziale pt. „Rekompensaty” (art. 21-23 ustawy) nie wymagają spełnienia przesłanki daty urodzenia ubiegającego się o rekompensatę.

Organ rentowy nie ustosunkował się do zarzutów i wniosków apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja okazała się bezzasadna, albowiem zarzuty w niej podniesione są bezpodstawne.

Sąd Okręgowy dokonał ustaleń faktycznych zgodnych z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym, a ponadto wyjaśnił wszystkie istotne dla sprawy okoliczności. W uzasadnieniu wskazał, na jakich dowodach oparł się ustalając stan faktyczny, w jakim zakresie dał im wiarę i dlaczego. Według utrwalonego orzecznictwa sądowego, błędna ocena dowodów polega na wyprowadzeniu z dowodów wniosków nie dających się pogodzić z ich treścią oraz na formułowaniu ocen – bez rozważenia całości zebranego w sprawie materiału, a także ocen sprzecznych z zasadami doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania.

Do naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. dochodzi wówczas, gdy strona apelująca wykaże Sądowi pierwszej instancji uchybienie podstawowym regułom służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów, tj. regułom logicznego myślenia, zasadzie doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktów, co w niniejszej sprawie nie miało miejsca, gdyż w apelacji zaprezentowana została jedynie odmienna, subiektywna ocena stanu faktycznego sprawy. W judykaturze za utrwalony należy uznać pogląd, że zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie może polegać na zaprezentowaniu własnych, korzystnych dla skarżącego ustaleń faktycznych, a tym samym korzystnej dla niego oceny materiału dowodowego (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2002r., sygn. II CKN 572/99, LEX nr 53136).

Sąd Apelacyjny stwierdza, że Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił stan faktyczny sprawy i te ustalenia Sąd drugiej instancji w pełni aprobuje z tym jedynie zastrzeżeniem, że na str. 6 uzasadnienia wyroku (k. 96 verte a.s.) wystąpiła oczywista omyłka pisarska, bowiem odwołujący się urodził się przed dniem 31 grudnia 1948r. a nie po tej dacie, jak wskazał omyłkowo Sąd pierwszej instancji. Także ocena prawna zastosowanych przepisów prawa jakiej Sąd ten dokonał jest co do zasady poprawna, choć niepełna, wobec czego nie zachodzi potrzeba jej powtarzania. Sąd pierwszej instancji w prawidłowy sposób zastosował przepisy prawa materialnego, które jednak nie dość wnikliwie przeanalizował.

Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy z 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. z 2017r. poz.664 ze zm., dalej jako ustawa o emeryturach pomostowych) ustawa określa warunki nabywania i utraty prawa do emerytur i rekompensat przez niektórych pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, zwanych dalej „emeryturami pomostowymi”, o których mowa w art. 24 ust. 2 i 3 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2017r. poz. 1383 ze zm., dalej jako ustawa emerytalna). Ze wskazanych przepisów ustawy emerytalnej wynika, że dla ubezpieczonych, urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r., zatrudnionych w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, z wyjątkiem ubezpieczonych mających prawo do emerytury na warunkach określonych w art. 32, 33, 39, 40, 46, 50, 50a i 50e, 184 oraz w art. 88 ustawy z 26 stycznia 1982r. Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2018r. poz. 967 ze zm.), zostały ustanowione emerytury pomostowe (art.24 ust.2 ustawy emerytalnej), przy czym zasady, warunki i tryb ustanawiania emerytur, o których mowa w art.24 ust. 2, określa ustawa o emeryturach pomostowych.

Stosownie do art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, który ma 15. letni okres pracy

w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy emerytalnej. Warunek odpowiednio długiego okresu pracy

w warunkach szczególnych określony został w przepisach, do których odnosi się art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej, tj. w rozporządzeniu Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Zgodnie z § 4 rozporządzenia, okres ten wynosi co najmniej 15 lat, a sama praca musi być wymieniona w wykazie stanowiącym załącznik do tego rozporządzenia, prócz tego musi być wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy (§ 2 ust. 1).

Z treści art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych wynika, że rekompensata stanowi odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do emerytury wcześniejszej z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeżdą prawa do emerytury pomostowej. Przepis art. 23 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych reguluje, że rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, natomiast kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r., za których były opłacane składki na ubezpieczenia społeczne przed 1 stycznia 1999r. (art. 173 ustawy emerytalnej). Warunek sformułowany

w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata przysługuje ubezpieczonym objętym systemem zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczonej według formuły zdefiniowanego świadczenia.

Przedstawiony w uzasadnieniu apelacji wywód, dotyczący w szczególności wykładni art.21 ust.2, art.22 i art.23 ust.1 i 2 ustawy o emeryturach pomostowych, z którego konkluzji ma wynikać, że nie było zamiarem ustawodawcy ograniczanie uprawnień wynikających z tej ustawy wyłącznie do osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r., całkowicie pomija aspekty celowościowo – funkcjonalne ustawy i uregulowanych w niej instytucji. Tymczasem prawidłowa wykładnia przepisów prawa uwzględniać musi szereg czynników poza analizą gramatycznego ich brzmienia, takich jak zasady wykładni celowościowej i funkcjonalnej oraz aksjologiczne podstawy stosowania prawa. Istotne znaczenie ma także aby w procesie dokonywania wykładni przepisów, uwzględnione zostało założenie racjonalnego ustawodawcy, stanowiącego przepisy w określonym celu (społecznym, ustrojowym, gospodarczym etc.).

Wobec powyższego wykładnia wskazanych w motywach zaskarżonego wyroku przepisów ustawy o emeryturach pomostowych w związku z przepisami ustawy emerytalnej powinna być dokonywana z uwzględnieniem wszystkich reguł warunkujących prawidłową wykładnię przepisów prawa. W tym aspekcie nie sposób pominąć przepisu art. 2 ustawy o emeryturach pomostowych, którego znaczenie jest szczególne, gdyż zawiera on tzw. słownik, czyli wyjaśnienie znaczenia określeń używanych przez ustawę. W art.2 pkt 5 sformułowana została definicja rekompensaty, która w rozumieniu ustawy oznacza odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeżdą prawa do

emerytury pomostowej. Samo pojęcie rekompensaty zgodnie ze słownikiem języka polskiego oznacza zrównoważenie, wyrównanie braku, niedoboru, ujemnego charakteru czegoś, zlikwidowanie poniesionych przez kogoś strat lub doznanych krzywd; to, co równoważy braki, straty lub krzywdy (patrz Słownik języka polskiego PWN 2017). Rekompensata w rozumieniu ustawy służyć ma zniwelowaniu negatywnych skutków wejścia w życie ustawy o emeryturach pomostowych przy jednoczesnym ograniczeniu czasowym i wiekowym obowiązywania przepisów ustawy emerytalnej w zakresie możliwości nabywania prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym (art.184 w związku z art.32 ustawy emerytalnej). Ustanowienie rekompensaty ma zatem stanowić szczególnego rodzaju odszkodowanie dla tych osób, które wskutek zmiany stanu prawnego z dniem 1 stycznia 2009r. w związku z wejściem w życie ustawy o emeryturach pomostowych, znacząco ograniczającej krąg osób uprawnionych do tych uprzywilejowanych świadczeń z uwagi na charakter wykonywanej pracy, przy jednoczesnym ograniczeniu do 31 grudnia 2008r. (art.46 ust.1 pkt 2 ustawy emerytalnej) możliwości nabywania prawa do emerytury wcześniejszej z ustawy emerytalnej, nie nabeżdą prawa do żadnego z tych świadczeń. W tym właśnie znaczeniu rekompensata ma stanowić wyrównanie, zrekompensowanie „krzywd” tym osobom, które utraciły możliwość nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze oraz tych, które nie nabeżdą prawa do emerytury pomostowej. Odwołujący się B. Z. należy do żadnej z tych kategorii osób. Nabył on bowiem od 1 marca 2015r. prawo do emerytury na podstawie ustawy emerytalnej z uwzględnieniem wykonywania przez okres 15 lat pracy o szczególnym charakterze (zatrudnienie w (...)). Oceny tej nie zmienia fakt, że w odniesieniu do odwołującego się Zakład Ubezpieczeń Społecznych dokonał ustalenia kapitału początkowego (vide decyzja z 20 marca 2015r. w aktach rentowych) pomimo art.173 ust.1 ustawy emerytalnej, przewidującego ustalenie kapitału początkowego jedynie dla osób urodzonych po 31 grudnia 1948r.

Odnosząc się do tej kwestii, poruszonej przez skarżącego w apelacji co do złożonego przez odwołującego się wniosku o ustalenie kapitału początkowego i wniosku o przyznanie prawa do emerytury, wskazać należy, że ustawodawca nie określił, w jakim czasie ubezpieczony powinien złożyć wniosek o ustalenie kapitału początkowego, jak również w jakim czasie ZUS winien wszcząć z urzędu postępowanie w celu ustalenia kapitału początkowego. Z oczywistych jednak względów należy przyjąć, że postępowanie w przedmiocie ustalenia kapitału początkowego powinno zostać wszczęte najpóźniej wraz z wnioskiem o emeryturę.

Zasadniczo osobom urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949r. nie ustala się kapitału początkowego (art. 173 ust.1 ustawy emerytalnej). W praktyce jednak ZUS ustala kapitał początkowy takiej osobie, jeżeli spełnia ona następujące warunki:

- 1) złoży wniosek o emeryturę po raz pierwszy po dniu 31 grudnia 2008r.;
- 2) wystąpi o obliczenie emerytury według tzw. zreformowanych zasad;
- 3) osiągnęła powszechny wiek emerytalny;
- 4) ma okresy składowe i nieskładowe wynoszące co najmniej 25 lat dla mężczyzny (z zastrzeżeniem wynikającym z art. 5 ust. 2 ustawy);
- 5) kontynuowała ubezpieczenia emerytalne i rentowe po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego (zob. Bartosz Suchacki w: Emerytury i renty z FUS. Emerytury pomostowe. Okresowe emerytury kapitałowe. Komentarz; Autorzy: Antonów K. (red.), Bartnicki M., Suchacki B., Zieleniecki M., 2014r.). Wszystkie te przesłanki spełnia wnioskodawca B. Z..

Kapitał początkowy ustalany jest na dzień 1 stycznia 1999r. niezależnie od tego, kiedy do ZUS przesłany zostanie wniosek o jego ustalenie, a data wniosku o ustalenie kapitału początkowego nie wpływa na sposób jego ustalenia.

Z przedstawionych względów decyzja odmawiająca B. Z. prawa do rekompensaty na podstawie ustawy o emeryturach pomostowych jest co do zasady trafna i znajduje uzasadnienie w przepisach tej ustawy. W powyższym zakresie nie dość klarowny i jednoznaczny wywód zawarty w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, jak również lakoniczne i nie w pełni

trafne uzasadnienie decyzji, należało uzupełnić. Z uzasadnienia decyzji bowiem w istocie można wyprowadzić błędny wniosek, że rekompensata w przedmiotowej sprawie nie przysługuje B. Z. li tylko ze względu na fakt, że wnioskodawca urodził się przed 1 stycznia 1949r. oraz, że do tej kategorii wiekowej osób uprawnionych do emerytury nie stosuje się w ogóle przepisów ustawy o emeryturach pomostowych. Taki jednak wniosek nie znajduje uzasadnionych podstaw.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł o oddaleniu apelacji jako bezzasadnej.

Ewa Stryczyńska (spr.) Małgorzata Micorek-Wagner Danuta Malec